

մէջ, դաշ քի պունըր քէնտի ընդիս լերինն ինթիխապ ու նասպընը խա ընծի պիր հիւքիւմէթտէն պէքէյէ ճէքէրինն, Վէ Պապը Ալինն պու խուսուս հազգընտա գարընոյա աս լա հազգը օլմոյաճաղընը, վէ էմաքը ումուսիյէն էճնէպի պիր հիւքիւմէ թին խաթէսինէ թէսիւմ խաճէքէյէ ընծի աէնէն իգրար իթմէքտէ տիր լէր Խոտի երնէ թէքէրրիւրէն պէյան խաթիւք քի, Հասունիսթլէրին թարա ֆը տէվէթի Օսմանիյէն գապուլ իթ տիրմէյէ չաղըտըղ լարը էասս, մէմա լիւր Օսմանիյէնն գապանիյն ումու միյէսինէ քեամիլէն մուղայիր տիր, վէ թէպտայի Տէվէթի Ալիէտէն պու լունան միլէթլէրին տախի իմթիյա զաթընա սէքթէ վէրէպիւր :

Շու հալտէ, էօյէ իսէ, Թուրքի ատա մէզհէպ սերպէսթ տէյիլ տիր, տէյնէրտէ օլապիլիւ շէլիլէթ, պիւղ տէ օնլար իլէ պիլիլէրտէ տէրիւք քի, Թուրքիատա մէզհէպ սերպէսթ տիր Զաղաթ պիլատը սայրէտէ օլտու զու կիպի Թուրքիատա տախի, մէզ հէպ վաթէթատը լա մէմալիքին գալի տէի քիւլիյէսի թէպտիլ օլամաղ Թուրքիատա պիր քաշ երիւզ պին նէ ֆէր լաթին գաթօլլի վար, պունլար տէվէթին թէպատը իքէն, գալա նիյնի յուհա իյէլէրինտէն վէ արա բողութիւնլարընտան տօլայը, տօղ լունտան տօղույա Բօլա սերպընըն հիւքիւմէթի թաճթընտա տրըլար, վէ քէնտի ընդիսլէրին պիլիլէթ քէնտի սի ինթիխապ ու նասպ խտէր : Պուն լարըն էմաղը ումուսիյէն վաթի դան սերպընա էաթօլ Բօլաթիւն տայա մէրպութ տուր : Վէ Տէվէթի Ալիյէ միլէլի Շարդիյէն իհասն էթ տիյի սերպէսթլէրին վէ ճիւմանիճէ վէ խաթէնէ հաղուգու լաթին գա լիլէ պէրապէր, պունլար քէնտի մէզ հէպլէրինն սերպէսթէ վէ հիւ պիր շէյաթն մահաթու գալմայարադ իճրա խաթլէր : իգլիլէյի հալտէ միլէլի Շարդիյէտէն օլալարըն քէնտի բաթ րիքիւնէլէրին վէ իսլապարըն տա ին Շէյի իւլ իսլամ գաբուսու իլէ էլիգաֆա միւրաճաթ իթտիքլէրի կիպի, պունլար տախի տէվէթ թա

րաֆընտան քէնտիլէրինէ մախսուս թէէսիս օլունան Գանշէլէրնալարա միւրաճաթ խաթլէր :

Հասունիսթլէր կէրէք, խաթէ վէ կէրէք ընդիսլէրինն ինթիխապը խու սուսունտա օլան մաթլուպլէրի, լա թին գաթօլլիքլէրինն այնր գանուն լարը օլտուղունտան լաթին Գանշէլէրնալար քէնտիլէրի իշիւն ալըդ տըր Էկէր իսթլէրլէր իսէ, սերպէսթ տիր լէր օլայա կիթմէյէ, սերպէսթ տիր լէր քէնտի մէզհէպլէրինն օլապա տախի իճրա իթմէյէ վէհաթըլ օլապա տախի քէնտի մէվաթըլ ճիւմանիյէ լէրինն իճրաթը իշիւն սուհուլէթլէր պուլապիլիլէր :

Պիր ալաա Պապը Ալինն էրմէնի գաթօլլիք մէսէլէսի հազգընտա իսթի մալ էթտիլի մուսալէլի թէֆթիլ ու թէճէսիւս խաթլէր օգուլալարըն զա պիլիլիլէր :

Իէվէրսուրուս կոնգալը միւս տէթի մէտիտէ վէ լաղըմը վէճէ իւղ ըէ թէֆթիլ օլունուպ, միւստէրիճա լը զաթը հաղլէթը Շահանէնն հու գուգու հիւսալմուս վէ տէվէթին գալմանիյն ումուսիյէսի ալէյհիւն օլտուղու թէպէյէրին իթտիքլէր տէտ օլունտու :

Հասունիսթլէր, մէզքիւր կոնգա կըն միւստէրիճաթըն էրմէնի գա լաթլէր միլէթլինէ գապուլ իթտիր մէք իսթէտիքլէրինտէն, տէվէթին ալէյհիւնտէ պունլունուլ օլտուլար, վէ գալմանիյն ու նիղաթաթը ումուսիյէ յէ հիւսալմու ու իսթլէթ իթմէլէրի հիւքիւմէթ թարաֆընտան քէնտիլէրինն էմր օլունտու :

Միլէթին էմաղը, չիւսէլիլ վէ թէհիլէրին օլան վէ մալլէրին քեաֆ ֆէսինի թէվէրսուրուսին հիւքիւ թաճթընա ալմադ իտապալմաթա տը :

Հասուն էֆէնտի, պիր վաղըմ բաթլիլէր մէմուրիլէթլին էլու իթ միլ իքէն, քէնտի իճրաթընտա գա պաճաթը հիւքիւ օլունուպ, մէմուրիլէթլինտէն աղ, վէ տիկէր թա րաֆտան քէնտի հարէքթիլէր հիւ քիւմէթին էմիլլէրինն գարըն ասի պունլունտուղունտան, մէմալիլէր Օս

մանիլէտէն տախի թարա վէ նէֆի օլունտու : Վէ միլլէթին ինթիխապ իթտիլիլ զաթ բաթլիլէր նասպ օլունուպ պիր թաղըմ մուղիլլիլ թարաթլէրէ սիւլիւք իթմէյէճէյինն տայիր մուսալիլէյն տէվէթէր ըսմի իգրար վէրտի : իլթէ պու վաղապէր, իգ թիլլայի հալ մուսիլիլնէ վէ հազգը իլէ իճրա էտիլիլ տիր :

Վաղաա 1872 մայիս այընտան պէրու մէսէլէյի միլիլէթիլտէն տօլայը պաղը վաղաալար վուգու պուլմուլ իսէ տէ, ֆաղաթ պու մէսէլէր եէնի տէն եէնիլէ թէֆթիլ օլմալը ըտը : չիւսիլ իսէ Տէրիսապաթլէրտէն վարիտ օլունան խապէլլէրէ նաղըրէն, իշպու սէնէյի ճէտիտէնն պիրիննի կիւնլէրինտէ պէօյէ պիր թէֆթիլ վուգու պուլմուլ, վէ հալաթիսաթլէր մէզքիւրէնն մապլինն պաղըլըրտա, հաղի գէթ եէնիտէն թանըրիլ վէ թէէ քիտ իտիլիլ : Վէ վիւքէլա վէ պաղ լըճա տախիլիլ նաղըրը Շիրվանիլա տէ Մէհէմէտ Բաշիտ բաշա հաղլէթլէրի տախի Հասունիլիլ տալաթընա թա լաֆիլիլ իմիլլէր (պունլար օրըֆ արա ճիֆտէն իպարէթ տիրլէր) :

Պու տիւնետաա հէր շէյին իհ թիմալի օլտուղու կիպի, բուհպան թարաֆտարը օլան զաղթթալարըն տախի պու հալաթիսաթլէր սըրֆա րաթիլիլտէն վէ իթթիլիլտէն իպարէթ օլապիլիլ : ֆաղաթ հաղըգաթլէր հա լի ֆիլիլէն թաստիլ իտիննէյէ տէկին պու մաւտէ հազգընտա պիլլէրին ալիլլէրէ հէմէֆթաթ օլապալաճաղը միլը ընդինն պէյան ու իֆատէ իաէ լիլ : Վէ լաթին գօ Շիրվանիլա տէ վէ րաշիտ բաշալար քէնտի սէլէֆթլէրինն սիլիլ իթտիքլէրի թարաֆտէն չաղաթլէր, նաթըլ քի աթիլիլէր վա գապլէր տախի էօյէ իճապ էթտիրի մէսէլ, սապը գաթլիլ քիւսիլիլ օլան Չըմմա մանաթլըրըն ֆէր մանը Ալիյան մարիֆէթլիլէր գապար Եան գերապալաթա թէսիլմ օլմաթ, Բիւսթիլմ բաշա հաղլէթլէրինն կի տէն թալիլաթա Հասուն վէքիլինն մէզքիւր մանաթլըրտան թարա իտիլ մէսի, Նաղարեան գերապալաթա ըն

էերինն Մէրտինն ֆէրմանը եէնի պիր մուրաթիսա ինթիխապ ու նասպ օլունտու, Հասունիսթլիլէր մաւտէ սինտէն տօլայը խալը գիլ ու գալլէրէ սէպէպ օլան իտրիսթունի գերա պալաթա ալէյհիւտէ, թէտապիլիլ չէ տիտէյէ միւրաճաթ իտիլմէսի, վէլ հասըլ վաթիլիլ թարաֆընտան տրը օլունան եէնի գաւանուլիլ իւղլէրի նէ ֆիւքէլեան էֆէնտինն տախի պիր իգրարնաթ թահրիլիլ իլէ Բաթա հաղլէթլէրինն քեաֆթիլիլ մաթլու պաթը տէվէթի գանունլարընա գար շը օլտուղունու պէյան իլլէմէսի :

Իլթէ պիլլէր պու վաղապէր իւ գէրինն էաստէն թէէմիս օլմուլը : Պունտան պաղաթ, կիւյա Շիրվա նիղաթա վէ Բաշիտ բաշալար, Մահ մուտ վէ շիլլէր բաշալարըն եաթ տըղըրը իճրաթըլ քէյիլ մաշա մա գալմանտա հիւքիւ իթմիլլէր : էվիլէա, պէօյէ պիր հիւքիւմէն գաթը հաղլէթ թի Շահանէ վիւքէլաթ թարաֆըն տան սատը իթթիլիլն պիլլէր ալա ինանանիլը, չիւքիւ օլ թարաթաթ օլան վաղապէր եալընը վիւքէլանըն գարարը իլէ իճրա օլունանիլը, ֆէր մանը Ալիյան մարիֆէթլիլ իճրա օլ մուլ տուր : սանիլէն, իշպու ֆէրմա նը Ալիյան պիր խալը միւստէթ միւ պաճաթտէն վէ միւստէթտէն սոն րա սատը իթմիլ տիր : Պիլլէր Մահ մուտ Նէտիմ բաշա հաղլէթլէր պի լէ, քէնտի սատալաթալըրըն իլէ սէ քիլ պալարընը պու խուսուսա սաթիլ իթմիլ տիր : Պունտան գաթիլաթա, մէրհոմ Սիլ բաշանն իճրաթը տա հա կէօլիլմիլը էսնիւտէ տէյիլ ֆի տիր : Իէվէրսուրուսին իլան օլմաթը նըն ֆէրտաթը կիւնիւ, վէ Հասուն է ֆէնտի տահա Ասիլմանիլէ կէլլէմիլ Իսէն, միւսմայիլէյէն էէթիլլէր լունան բաթլիլէր պէրաթլընն ահ քեամը իճրաթընը մէն ու թաթլիլ ի տէն Սիլ բաշա տէյիլմիլ : մէվաթա տը միլլէյի թահըլը էտիլ նիղաթը նա գօլմաթ իշիւն պիր գօլիլթէ թէլլէ քիլ իտէն Սիլ բաշա Ասիլմիլ : Միւսմայիլէյէն սայէսինտէ տէյիլմիլ իտի քի Հասուն էֆէնտի միլլէթ ըէ լիլիլիլն իտէմէզ օլտու : Վէ միլլէթ պիր վէ քէնտի պալընա պիր խաթէ

ԲԱՐԻՍ
ՊԱԹԱԳՀԱՆԵԼԵՐԻ

ՄԻԻԵԼԻԹ
ՔԱՍԱԿԵԻ ՏԸ ՄՈՒԹԵԲԵՆ
ԹԵՐԵԻՄԵ ԵՑԼԵՏԻ
ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԹՕԼԱՆԱՆ

ՄՈՒԳԱՏՏԵՄԵ

Միլլէր սայրէ վէ ալլէթուսու Ֆը լունաթը միլլէթի միւստէթլէրի թարա ֆընտան գալմէն սլընան հիքեպլէլէրին պալըճա նիլլէթի, էհալիլի հէմ էյլէնտիրմէք վէ հէմ թարիլիլ ատապ ու ալլէթաթ իսթալ իթմէք օլտուղու մալիւմիւ տանի պիր քէյիլլէթ տիր : Իլթէ միլլէթիլիլտէն չօղըրընն տախի շու եաղըն սէնէլէրտէ իշպու նիլլէթի մէմուսիլէ թարաֆընտան թահրիլ օլարաթ, վէ պունտան գա լինալար միլլէթիլիլ տախի, իշպու օն տօղուղունու ասըրտա քիթապճա քէսպի թէրաթը վէ թէգաթաթիլմ իլ լէմիլ օլան միլլէր միւսթէլիլթէնն սը

րաթընա կէլիլմէք զայրէթլիլ, քիւ թիւպիւ միւսթէտաթիլտէնն թէէլիլ վէ եա թէրճիլմէսիլլէ մէզըլ պուլուն մուլլար, վէ արղու էյլէտիքլէրի մու հասէնաթա տախի նայիլ օլմուլլար, վէ էլան օլմաթա տըրլար : պու գա պիլտէն օլարաթ, պէնտէնիլ տախի միլլէթիլմ հաղընտա աճիլանէ պիր խաթլէթի մախսուս իճրաթընտա պու լունաթ վէ անէ պիր եաթիլեաթը ա ճիլ հէտիլէ իթմէք արղուսիլլէ, մէշ հուր ֆաթիլէ Մօնթէրէն նամ միւսէլ իլիլին թէէլիլթէրտէսի պուլունուպ, պիր գալ տէֆա օգունաթա պիլլէ լաղըլը վէճէ իւղլէ լէքթիլաթ օլուն մայան վէ « Բարիս պաթլմադ հանէլէրի » տէնիլլէն հիքեպլէրի թէրճէմէ իթմէյի միւստիլա ատա իթտիլմ :

Վաղաա չիւսիլ տէկին թէէլիլ ֆ վէ եա թէրճիլմէ օլունան քիթապլա ընն էքէրիլիլն պիտայէթլիլտէ մու ֆասաթ մուգաթաթալէր եաղըլարաթ, օլ քիթապ հաղընտա պիր թաղըմ մէտհ ու սէնալլէր օգունաթ, վէ հաթ թա պու մէտհ ու սէնալարա շահա տէթ իթմէք իւղլէ իլէրուտէ նաղ օլունաճաթ հիքեպլէրին պաղըն նօթ լա լարը տախի օլ մուգաթաթալէր կէ օրիլմիլ իսէ տէ, ֆաղաթ պէնտէնիլ իշպու հիքեպլէրիլ օգունաթա լաղ

պէթ պուլուրան զէվաթըն իլթիլաթը նը էվիլլէնտէն տօլտուրմաճա գըմ նընտա պու գալիլտէնն սարիլ նա զար իլէ, վէ եալընը օգունալարընն տիլգաթը թաճթլէրինն ճէլա վէ տա հա իլէրուսինն օգունաթա օլան իլթիլ յաղըլարըն թահրիլ իթմէք իւղլէ իշպու հիքեպլէրին իսթիլ օլան « Բարիս պաթլմադ հանէլէրի » քէլիլմէլլէրինն բէլինն զիլլ իտէրէք իլթիլիլ իտէ լիլմ :

Շուրաթըն տախի ունութմայալըմ պէյան ու իֆատէ իթմէյէ : շէյէ քի, պիլիլմ պու հիքեպլէրիլ էրմէնի իւլ հը րաթաթ վէ Թիւրքի իւլ իպարէ օլա րաթ թէրճիլմէ իթմէվաթան մաղ սէտ, միլլէթիլիլտէն հէր սընթիլ էհալիլտէն օլունալարըն օգունաթա ալմաթալար ի չիւն օլունաթ, վէ պու սէպէպտէն նաշի ալըդ Թիւրքի լիսանը իւղլէ թէրճիլմէ օլունաթաթ միւրաճաթա ատա օլուն մուլ տուր :

Իմտի ումաթըլ քի հէր քէս իշպու կիւզէլ վէ էմալիլ նամաթաթը հիքեա յէնն միլլէթիլիլտէն տախի թէրճիլմէ պին թահալիլն պուլուրաթա, օգուն մայա լաղալէթ իտէր :

ՊԻՐԻՆԵՐԻ ԳԸԹԱ
ՄԱՐԲԵԶ ՔԱՍԻԹԼԼԱ
1
Բօշէ սօգաղընտա թալան իլի
Հիքեպլէրիլ նաղլիլլէրինն պէտ ու միւսպալըլէթ էյլէմէլտէն էվիլլէ, օ գունալարըլըն Բօշէ սօգաղընա տա վէթ իտէրիլ :

Բօշէ էանի գայա թէսիլլէ օլունան սօգաղըն տիլք վէ տօլալըք օլմա սը, րիճալ վէ քիպարա մախսուս օլան մէշհուր Սէն-Լաղար մահալլէսինն նամ ու շանընա սէքթէ վէրիլ, վէ հաթլթա պու սօղաթ, Բըթիլմ Բօշն եր թէսիլլէ օլունուպ, իլըրըլլա ընն վէ խօլարտալարըն եաթաղը օլան մահալլին պիր հուսուտու խալ :

Պու սօգաղաթ, պիլիլ պիր իւղլէրինն իլիլ թալան իլիլ տալարը օլտու զու հալտէ, տար վէ եիւքէք ալթը գաթ պիր պինա ինչա օլունա օլունա, հէր պիր գաթտան իլիլ բէնէլէր սօղաթ իւղլէրինն օլունա, ալթ գաթտա քի բէնէլէրլէր իսէ գալըն տէվիլ գա ֆէս իլէ մուհաթաթա իտիլմիլ խալ : Վէ էկէր պու խանէլին սաղընտա վէ սօլունտա սայիր պինտարը ինչա օլմա լըլ օլա, չիւսէլիլ պու էվիլ կէ օ

